

Tříbarevný test na 1. stupni

Postup formativního hodnocení

I. Identifikační údaje:

Autor materiálu: Mgr. Markéta Fusková

Název školy, na níž autor působí: 3. ZŠ Cheb, Malé náměstí 3

II. Kontext:

Cílová skupina: 4. ročník prvního stupně ZŠ

Předmět, v němž byla technika realizována: vlastivěda

Další relevantní informace: Ve třídě je 6 chlapců a 10 dívek. Z toho jsou 3 žákyně s OMJ a 4 žáci s SVP. Součástí třídy je také asistentka pedagoga.

III. Realizace a hodnocení postupu formativního hodnocení:

Popis využití vybraného postupu formativního hodnocení (jeho modifikace)

Tříbarevný test má tři stěžejní fáze.

První fáze: Každý žák, bez použití literatury, samostatně odpovídá na otázky. Odpovědi zaznamenává modrou tužkou.

Druhá fáze: Žáci vytvoří skupiny, ve kterých budou diskutovat nad svými odpověďmi. Černou tužkou si zaznamenají informace, na kterých se ve skupině domluvili.

Třetí fáze: Na základě odborné literatury či ověřených zdrojů žáci zkontrolují své poznámky. Zelenou barvou si připíší informace, případně opraví chybné odpovědi.

Postup zavádění a realizace postupu formativního hodnocení

Tříbarevný test jsem poprvé zařadila před koncem školního roku. Zvolila jsem téma „Znáš své město?“. Podrobnější informace o vyučovací hodině naleznete v příloze 1 – Příprava vyučovací hodiny. Pracovní list obsahoval otázky, u kterých jsem nepředpokládala 100% správnost. Z tohoto důvodu byla důležitá třetí fáze, při které si žáci vyhledávali správné odpovědi. Nově použitá technika formativního hodnocení zpestřila výuku a ukázala tak novou formu procvičování učiva. Z tříbarevného testu si žáci vytvořili vlastní učební pomůcku.

Jelikož se jednalo o první využití tříbarevného testu, pro druhou fázi jsem zvolila práci ve dvojicích. (Vícečlennou skupinovou práci využiji u jiného tříbarevného testu.) V případě, kdy měli žáci stejné odpovědi, udělali si fajfku.

Reflexe učitele

Při zavádění tříbarevného testu jsem vysvětlila pravidla postupně. Na interaktivní tabuli jsem promítla stopky, na kterých ubíhal čas, a žáci tedy věděli, kolik jim zbývá času. Zabránila jsem tak tím chaosu. Myslím si, že bychom jinak nestihli test během hodiny dokončit a nastal by zbytečný zmatek. S předem určenými kritérii žáci lépe pracují.

Pravidla tříbarevného testu žáci pochopili velmi rychle. Na první fázi potřebovali 10 minut, na druhou stačilo 7–10 minut. Nejvíce času žáci strávili u třetí fáze (10–15 minut), kdy měli vyhledávat správné odpovědi. Třetí fáze je velmi důležitá. Většina žáků neumí vyhledávat konkrétní informace. Věřím, že častějším zaváděním tříbarevného testu se v tom žáci zlepší a naučí se sami vyhledávat podstatné informace.

Barvy dokazují, jak žáci dokázali pracovat samostatně, co vyprodukovali jako skupina a čím si své poznámky obohatili. Pozitivum vidím v druhé fázi, kdy žáci sdílejí své názory a snaží se společně dojít ke správné odpovědi. Za změnu ve výuce považuji větší uvědomění i zamyšlení nad daným tématem.

Tříbarevný test plánuji zařazovat do výuky častěji. Budu rozlišovat tříbarevný test jako opakování před testem a výrobu nové učební pomůcky. V obou případech musíme nakonec

sdělit žákům správné odpovědi, zaručíme tak správnost učební pomůcky, kterou využijí při učení. Žáci, kterým vyhovuje učení z myšlenkových map, mohou tříbarevný test využít pro procvičování učiva. Důležitá je přehlednost, kterou vypilují častým vyplňováním tříbarevného testu a pochopením jeho přínosného významu.

Reflexe žáků

Žáci byli překvapeni, jak dlouho se dá pracovat s jedním pracovním listem. Byla jsem překvapena reakcí, že se žáci více zamysleli nad svými odpověďmi a pomohlo jim to k lepšímu porozumění a zapamatování. Nová metoda téměř všem žákům vyhovovala. Nebyla úplně vhod dvěma jedincům, kteří neradi spolupracují ve skupině. Tito dva žáci v druhé fázi pracovali společně. O odpovědích rozsáhle nediskutovali, řekli si jen své odpovědi a zaznamenali si odpovědi druhého. Třetí fáze se jim již více zamlouvala, jelikož rádi pracují s ICT. Chlapcům jsem poradila, aby si rozdělili otázky, bylo by zbytečné, kdyby oba vyhledávali jednu odpověď. V poslední fázi společnou práci hodnotili pozitivně. Během diskuse jsem zjistila, že pochopili smysl práce. Pro společnou činnost musí být tito dva žáci více motivováni, důležité je vysvětlit jim význam celé práce. S následujícími tříbarevnými testy se jejich ochota spolupráce a komunikace zlepšila, žáci celou vícefázovou práci hodnotili pozitivně.

Žákyně Aneta (viz příloha 2) hodnotila tříbarevný test velmi kladně, odpovídá tomu i emotikon na poslední stránce. Během první fáze pracoval každý sám za sebe, v druhé fázi byla žákyně nadšená, že se mohla podělit o své znalosti s dalšími spolužáky. Žák (viz příloha 3) ocenil spolupráci s kamarády a možnost doplnění si správných odpovědí. Chlapec neudrží delší dobu pozornost, střídání samostatné práce a spolupráce se spolužáky mu vyhovovalo. Poslední práce patří žákovi s Aspergerovým syndromem (viz příloha 4). Žák nejvíce ocenil manipulaci s obrázky potřebnými k 5. a 7. otázce. Na druhém místě bylo opravování, při kterém zjistil, že měl téměř vše správně. Nadšení z práce dal znát emocemi. U opravy byla přítomna asistentka pedagoga, tím jsme zabránili zmatkování žáka.

Na ukázkou jsem vybrala tři práce žáků různých úrovní (nejlepší žákyně, průměrný žák, žák s IVP). Na vybraných pracích jsou patrné větší rozdíly ve znalostech i úpravě. Podrobnější popis naleznete v přílohách, které dokumentují daný postup formativního hodnocení.

Doporučení při využití v praxi

Tříbarevný test můžeme zařadit jako opakování před sumativním testem. Důležité je dodržovat používání stejných barev. Pokud nejsou žáci zvyklí často pracovat ve skupinách, doporučila bych v druhé fázi vytvořit pouze dvojice. Je to organizačně jednodušší a zapojí se oba žáci do diskuse. Pro kontrolu mohou žáci využít učebnice, své poznámky, knihy, ale i ICT. U využití ICT je důležité dbát na ověřené internetové zdroje. Doporučila bych internetové stránky napsat na tabuli. Abychom se ujistili, že mají žáci vše správně, je důležitá i naše kontrola, tím zabráníme špatnému vstřípení informací.

IV. Přílohy, které dokumentují daný postup formativního hodnocení:

Příloha 1: Příprava vyučovací hodiny

Jedná se o přípravu hodiny, ve které byl využit tříbarevný test.

Příloha 2: Tříbarevný test – ukázka 1

Žákyně měla všechny své odpovědi správně. Ve druhé fázi, kdy diskutovala se spolužákem, zakroužkovala špatně 2 odpovědi. Během rozhovoru jsem zjistila, že si žákyně svými odpověďmi nebyla jistá, proto zakroužkovala odpovědi svého spolužáka. Ve třetí fázi si dvojice dokázala vše správně vyhledat a opravit.

Příloha 3: Tříbarevný test – ukázka 2

V první fázi žák neodpověděl na všechny otázky. Druhá fáze žákovi pomohla. Neopisoval všechny odpovědi od spolužáka, který také neměl vše vyplněné. Během diskuse si chlapci vzpomněli na odpovědi. Zde je vidět, že se zamysleli i nad pravopisem, který byl v první a páté otázce opraven. Zelenou barvou si žák správně doplnil a opravil své odpovědi.

Příloha 4: Tříbarevný test – ukázka 3

Poslední ukázka patří žákovi s IVP (Aspergerův syndrom). V první fázi odpověděl na všechny otázky. Ve druhé fázi použil černou barvu pouze tam, kde byl přesvědčen, že má odpověď

špatně. V poslední fázi si se spolužačkou ověřili správnost odpovědí. Žák se zaměřil i na pravopis, za to byl pochválen.

V celém materiálu (včetně příloh) jsou použity fotografie, pracovní listy, obrázky, grafy atd. autora (pokud není uvedeno jinak). Fotografie jsou zároveň v souladu s GDPR.

